

Anvisning för ansökan om upptagning av element i den nationella förteckningen över levande kulturarv i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv 2019

1. Inledning

Finland antog Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet år 2013. Museiverket ansvarar för genomförandet av konventionen i Finland. I Finland samlas exempel på immateriellt kulturarv i en wikiförteckning över levande kulturarv, varifrån det är möjligt att ansöka om upptagning i den nationella förteckningen över levande kulturarv.

I november 2017 antog utbildnings- och kulturministeriet 52 element i den nationella förteckningen över levande kulturarv. Av dessa element kan Finland föreslå element för upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv (*förteckningen över mänsklighetens immateriella kulturarv samt förteckningen över immateriellt kulturarv som kräver brådskanie skydd*). Även sådan praxis som inte finns i den nationella förteckningen kan föreslås till *registret över bästa praxis för skydd*.

Dessa anvisningar gäller endast ansökan för 2019. Om framtida ansökningar till Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv beslutar man separat. Också till den nationella förteckningen över levande kulturarv är det möjligt att ansöka nästa gång år 2019.

2. Ansökningsprocessen i Finland

I mars 2018 öppnar Museiverket en möjlighet för element i den nationella förteckningen att visa sitt intresse för ansökan om upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv. Elementet ska **senast den 9 april 2018** besvara den elektroniska enkät som Museiverket har skapat. Enkäten finns bifogad till denna anvisning.

Utgående från svaren upprättar Museiverket och expertgruppen för immateriellt kulturarv ett förslag till undervisnings- och kulturministeriet på vilka element som bäst uppfyller de nationella tyngdpunkterna vid ansökan om upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv och vilka som skulle ha bäst förutsättningar att bli valda till förteckningarna. Av dessa har undervisnings- och kulturministeriet möjlighet att välja ett nationellt eller ett multinationellt element, som bakgrundsaktörerna kan börja förbereda en ansökan för. Finland kan även utgöra en part i multinationella ansökningar, även om man också skulle ansöka om upptagning av ett nationellt element i förteckningarna.

Undervisnings- och kulturministeriet lämnar in den slutliga ansökan till Unescos sekretariat för immateriellt kulturarv. Sista datum för inlämning är varje år i slutet av mars. Unesco behandlar 50 ansökningar årligen.

Fortsättningsvis anordnar Museiverket årligen en ansökan för elementen i den nationella förteckningen, av vilka man väljer ut ett element för beredning.

Kärnan i förslagen bör utgöras av en vilja hos de gemenskaper som upprätthåller traditionerna att förbinda sig till att verka i enlighet med Unescos mål. Beredningen av ansökan är en långsiktig process och den ska vara öppen. Dessutom ska aktörer som på bred basis är anknutna till fenomen inom levande kulturarv koordinera och delta i processen. Också upptagning i Unescos förteckning förpliktigar såväl elementet som staten att värna om och skydda fenomenet som utsetts till förteckningen.

3. Nationella kriterier beträffande Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv

Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv kompletteras enligt konventionens principer. De centrala målen i konventionen är:

- trygghet av det immateriella kulturarvet
- respekt för lokalsamhällens, grupper och enskilda personers immateriella kulturarv.
- främjande av såväl medvetenheten om betydelsen av det immateriella kulturarvet som ömsesidig respekt för det på lokal, nationell och internationell nivå
- främjande av internationellt samarbete och stöd.

Nationella kriterier vid utvärdering av ansökningar gällande element i den nationella förteckningen:

- Representativitet: Elementet representerar uppfattningen om Finland inom och utanför landets gränser.
- Kreativitet: Kunskap, skicklighet, förtrogenhet och överförande av tradition förknippad med elementet förnyas.
- Öppenhet och jämlikhet: Elementet fungerar som ett exempel på kulturell praxis i ett öppet och demokratiskt samhälle.
- Hållbar utveckling: Elementet fungerar som ett exempel på kulturellt uttryck och hur man klarar av utmaningar förknippade med hållbar utveckling.

Dessutom fäster man vid val av element särskild uppmärksamhet vid bästa skyddspraxis samt multinationella ansökningar i enlighet med Unescos rekommendationer. Elementet ska för sin del även komplettera mångformigheten i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv.

Vid valet av element följer Finland de aktuella operativa direktiven för Unescos konvention för immateriellt kulturarv. I enlighet med dem har en stat möjlighet att årligen föreslå ett nationellt element till Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv. Dessutom kan staten vara med i multinationella ansökningar som koordineras av andra statliga aktörer. Om staten själv koordinerar en multinationell ansökan, har den inte möjlighet att lämna in några nationella förslag under det ifrågavarande året.

Finland har som mål att dess element på lång sikt ska utgöra en trovärdig och representativ helhet, i vilken vårt lands mångsidiga och mångfacetterade immateriella kulturarv ska framgå i form av såväl stora nationella som små lokala och minoriteters traditioner. Antalet element i Finland är kontrollerat och balanserat. Hållbar utveckling är ett genomgripande mål i all verksamhet.

4. Allmänt om ansökan till Unescos förteckningar för immateriellt kulturarv

Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar för Finlands förslag till Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv. Det innehållsmässiga ansvaret för beredningen av ansökningarna åligger aktörer som utövar levande kulturarv och andra relaterade aktörer, som sinsemellan utser den aktör som koordinerar ansökan. Ansökan ska beredas genom att på ett mångsidigt sätt involvera aktörer som är förknippade med ämnet i planeringen.

Längden på ansökan ska vara cirka 15–40 sidor. Den upprättas på finska eller svenska eller direkt på ansöknings språket engelska eller franska. Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar vid behov för översättningen av ansökan. Till ansökan ska bifogas 10 fotografier samt en 10 minuter lång presentationsvideo om ämnet på engelska eller franska.

Olika slags sammanslutningar (t.ex. intressegrupper, övriga traditionsutövare, aktörer inom ett visst område, organisationer), föreningar eller grupper av privatpersoner vars element har upptagits i den nationella förteckningen kan föreslå element till Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv. Dessa parter ska delta i värnandet av det levande immateriella kulturarvet och på så sätt främja utövandet och upprätthållandet av traditioner.

Ansökan om upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv är en långsiktig process, där det är viktigt att idka samarbete med hela fältet som har verksamhet inom ämnet. Unesco fattar beslut om elementen som föreslagits till förteckningarna enbart baserat på ansökningarna, vilket innebär att ansökan måste innehålla all nödvändig information.

Ansökningsprocessen i sig kommer att kräva resurser av den aktör som koordinerar ansökan. Dessa personal- och finansiella resurser ska finnas hos den sökande själv eller så ska den sökande söka extern finansiering till ansökningsprocessen.

5. Skydd av det immateriella kulturarvet

I ansökan ska man ange skyddsåtgärder till vilka sammanslutningar förknippade med traditionen samt staten förbinder sig i samband med ansökan om upptagning av elementet i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv. Dessa åtgärder varierar beroende på ansökningselementet samt till vilken förteckning eller vilket register elementet föreslås.

I ansökan ska man kunna motivera hur såväl sammanslutningarna som upprätthåller traditionen som staten stöder traditionens livskraft och kommer att stöda den under de kommande åren. Skyddsåtgärderna ska beskrivas konkret, inte bara som mål eller möjligheter. De sökande instanserna ska vara beredda att förbinda sig långsiktigt till de skyddsåtgärder som presenteras i ansökan. Detta innebär årtal av arbete.

Dessa åtgärder kan till exempel vara förknippade med

- överförande av traditionen särskilt med hjälp av formell och informell utbildning
- identifiering och bevarande av samt forskning i traditionen
- skydd och främjande av traditionen samt
- återupplivande av traditionen.

Konventionens medlemsländer rapporterar vart sjätte år till Unesco hur konventionen har genomförts (*Periodic report*). I samband med denna rapport rapporterar man om de element som finns upptagna i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv och hur de skyddsåtgärder som presenterats i ansökan har förverkligats. Finland rapporterar om konventionen för första gången år 2020.

6. Unescos förteckningar över det immateriella kulturarvet

1. Syftet med Förteckning över mänsklighetens immateriella kulturarv (RL)

(*The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity*) är att främja bättre synlighet och allmän medvetenhet om immateriellt kulturarv samt att främja en dialog som respekterar kulturell mångfald. Den här listan är den mest omfattande och innehåller för närvarande 399 element.

2. Målet med Förteckningen över immateriellt kulturarv som kräver brådskande skydd (USL)

(*List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding*) är genomförande av ändamålsenliga skyddsåtgärder för de element som medlemsländerna har ansökt. Upptagning i förteckningen främjar internationellt samarbete i genomförandet av skyddsåtgärderna. Sammanlagt innehåller listan för närvarande 52 element.

3. Registret över bästa praxis för skydd (GP)

(*Register of good safeguarding practices*) innehåller program och projekt för skydd av det immateriella kulturarvet. Dessa praxis förverkligar konventionens principer och mål på ett exemplariskt sätt och tar hänsyn till utvecklingsländernas specialbehov. Registret har för närvarande 19 program, projekt och aktiviteter.

På Unescos webbplats har man samlat nyttigt material relaterat till ansökningen:

- [Kriterier](#) relaterade till varje förteckning
- Förteckningarnas [ansökningsblanketter](#)
- [Unescos förteckningar över det immateriella kulturarvet](#) . På varje elements webbsida kan man se det ifrågavarande elementets ansökan (*nomination form*).
- Nyttig bakgrundsinformation till ansökan om upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv får ni även från Unescos promemorior relaterade till ämnet ([aide-mémoire](#)).

7. Preliminär tidtabell för Finlands första ansökan om upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv

2018

- april: sammanslutningarnas ansökningar till Museiverket, expertgruppen för immateriellt kulturarv diskuterar ansökningarna, Museiverket skickar ett förslag till undervisnings- och kulturministeriet på 1–3 av de bästa elementen med motiveringar
- maj: undervisnings- och kulturministeriet fattar beslut om det första elementet och man inleder upprättandet av dess ansökan
- maj–november: involverande processer, seminarier och workshops för de beredande aktörerna, intressentgrupperna deltar via dessa i upprättandet av ansökan; videoklipp och fotografier av elementet; sammanslutningarnas skriftliga samtycke till ansökan
- december: ansökan med kommentarer till Museiverket, expertgruppen för immateriellt kulturarv samt undervisnings- och kulturministeriet

2019

- januari: ansökan kompletteras baserat på kommentarerna
- februari: den färdiga ansökan lämnas in till undervisnings- och kulturministeriet
- mars: undervisnings- och kulturministeriet lämnar in ansökan till Unescos sekretariat för immateriellt kulturarv
- juni: eventuell begäran om kompletteringar från Unescos sekretariat för immateriellt kulturarv (gäller endast tekniska frågor, ej innehållet)

2020

- våren: den till konventionen anknutna utvärderingskommittén *Evaluation body* utvärderar ansökningarna vad gäller alla kriterier och ger rekommendationer till den mellanstatliga kommittén (godkänd/icke-godkänd/returneras till beredningen)

- december: den mellanstatliga kommittén fattar beslut (godkänd/avvisad/returneras till beredningen)

Bilaga

Intresseanmälan för element i den nationella förteckningen över levande kulturarv gällande upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv

Svara på de bifogade frågorna och skicka filen till Museiverket senast den **9 april 2018 kl. 16** till adressen leena.marsio@museovirasto.fi. Mer information ges av specialsakkunnig Leena Marsio per e-post och via telefon +358 29533 6017.

Frågor (vägledande antal tecken anges inom parentes)

1. Namn på elementet inom immateriellt kulturarv som föreslås
2. Förteckning eller register som man avser söka elementet till (se ovan RL, USL, GP)
3. Instans/person som koordinerar ansökan och kontaktuppgifter till denna
4. Samarbetspartner inkl. kontaktuppgifter
5. Vilka utövar och överför traditionen idag? Vilka roller har dessa grupper? (500–4 000 tecken)
6. Beskrivning av elementet som föreslås: hur utövas och överförs traditionen, traditionens livskraft och hot mot dess bevarande; eventuella kommersiella dimensioner förknippade med människorätten eller miljön? (500–4 000 tecken)
7. Har sammanslutningar som utövar traditionen redan hörts i samband med den nationella ansökningen? Om ja, hur?
8. Vill utövarna av traditionen föreslå elementet till Unescos förteckningar? Varför?
9. Hur involveras sammanslutningarna i ansökningsprocessen så att ansökan har så brett stöd som möjligt?
10. Hur avser man genomföra ansökningsprocessen, med vilka resurser samt tidtabell för 2018?
11. Vad talar för valet av just det här elementet som Finlands första förslag?

Hur utvärderas förslag i Finland?

De förslag som ges nu utvärderas baserat på utvärderingsprinciperna som Unesco har ställt upp för vardera förteckningen. Via [den här länken](#) hittar ni dem på engelska. Se dessutom Finlands nationella tyngdpunkter i punkt 3.

Med hjälp av ansökningsförfarandet granskar Museiverket de inlämnade ansökningarna och presenterar dem för expertgruppen för immateriellt kulturarv. På rekommendation av expertgruppen föreslår Museiverket för undervisnings- och kulturministeriet 1–3 förslag som bäst uppfyller de nationella tyngdpunkterna i ansökan om upptagning i Unescos förteckningar över immateriellt kulturarv och som skulle ha bäst förutsättningar att bli valda till förteckningarna. Undervisnings- och kulturministeriet fattar beslut om Finlands första kandidat.

Offentlig information är endast namnet på det element vars ansökning man först föreslår till Unescos förteckningar. Museiverket ger på begäran respons till sådana sökande vilkas element inte har godkänts till förteckningen.